

15. Gericilik harekete geçiyor

Geçici Hükümet, Sovyet Yürütme Komitesi'nin rızasıyla 4 Temmuz'da Petrograd Askeri Bölgesi Komutanı General Polovtsev'e Petrograd'ı silahlı gruplardan arındırması, Birinci Makineli Tüfek Alayı'nı silahsızlandırması ve Kşesinskaya Konağı'nı işgal etmesi için yetki verdi.

5 Temmuz günü, askeri bir müfreze şafak sökerken Pravda'nın basımevine geldi. Ancak, askerler Lenin'i yakalamak için geç kalmışlardı; Lenin, Ekim öncesi ilk gizli ikametgahına gitmek üzere binadan ayrılmıştı. Müfreze Pravda'nın basımevinde arama yaptı, orada görevde bulunan işçileri ve askerleri tutukladı. Polis memurları, askerler ve Kazaklar gün boyunca sayısız operasyon düzenlediler. Silah yüklü kamyonlara el koyarak şüpheli görünen işçileri, askerleri ve denizcileri silahsızlandırdılar; Nava üzerindeki köprüleri kuşatarak ya da köprü başlarına çok sayıda nöbetçi dikerek bunların işçi mahallelerindeki barikatların arkasından kaçmalarını engellediler.

Kabine'deki bakanların 6 Temmuz akşamı geç saatlerde yaptıkları bir toplantıda şu karar alındı: [Savaş süresince polis memurlarını, askerleri, diğer askeri görevlileri orduda yeni demokratik sistem altında yürürlükte bulunan yasalara ve askeri otoritelerin bu yasalarla uygunluk içindeki emirlerine itaatsizliğe kışkırtan herkes vatana ihanet suçuyla cezalandırılacaktır.(1)]

Bu kararnemeyi Lenin, Zinovyev, Kamanev gibi önde gelen bolşevik liderlerin tutuklanması emri izledi; bundan birkaç gün sonra Mezhrainitsy'nin liderleri, Troçki ve Lunaçarski için tutuklama emri çıkarıldı.

7 Temmuz'da, Geçici Hükümet Temmuz Günleri'ne katılmış olan askeri birliklerin dağıtılması ve bunların personelinin Savaş ve Deniz Kuvvetleri Bakanı'nın isteği doğrultusunda diğer birlikler arasında paylaştırılması emrini verdi.

Sağ aşırı önlemlere başvuruyor

Bolşevikler baskı altına alındı. Bolşevik basın tamamen kapatıldı. Yüzlerce bolşevik tutuklandı, işçilerden bazıları öldürüldü. Gericilik öylesi boyutlardaydı ki, bolşevik olmayanlar bile korku ve telaş içindeydiler. Nitekim, menşevik Voytinski dönemle ilgili olarak şunları hatırlıyor:

[İbre sağa kaymıştı. Ayaklanmaların bastırılmasında rol üstlenmemiş gerici güçler devrimin başarısızlığından faydalanmaya çalışıyorlardı. 'Vigilantlar' (kentlerde asayiş sağlamaya çalıştırılmış yasadışı silahlı komite üyelerine verilen ad -ç.n.) şehirlerde kol geziyor, şüpheli buldukları evlere zorla girerek aramalar yapıyorlardı. Kamuoyunda kesin önlemler alınması gerektiği yolunda bir kanaat vardı.(2) Yeni hükümet ilkin aramaları, tutuklamaları, silahlara el koymayı ve halihazırda başlamış olan her türden baskı yöntemini dinamik bir biçimde devam ettirdi. Kendi kendisini yetkilendirmiş polis memuru grupları, askeri okul öğrencileri ve zengin ve moda düşkünü gençler, kendisini 'güçlü bir hükümet' gibi göstermeye çalıştığı çok açık olan yeni rejimin 'yardımına koşmak' üzere ileri atıldılar. Yalnızca isyancı alay ve taburların silahsızlandırılmasıyla yetinilmedi; dikkat ve enerjinin oldukça büyük bir kısmı işçilerin Kızıl Muhafızları'nın silahsızlandırıldıkları işçi bölgelerinin denetimi için harcandı. Toplanan silahların sayısı çok büyük rakamlardaydı.

Ele geçirilebilen her bolşevik tutuklandı. Kerenski ve asker dostlarının bolşeviklerin kökünü kazımaya çabaladıkları çok açıktı.(3)]

Karşı-devrimciler, bolşevik örgütleri yıkıma uğrattıktan sonra diğer işçi gruplarına karşı saldırıya geçtiler. Stalin o günlerdeki durumu şu şekilde anlatıyor:

[Bolşeviklerden sonra şimdi de Sovyet partilerine ve Sovyetlere yönelerek saldırılarını genişletiyorlar. Petradskaja Storona ve Okhta'daki menşevik bölge örgütlerini parçalayıp dağıtıyorlar. Nevskaja Zastava'daki metal işçileri sendikasının şubesini yerle bir ediyorlar. Petrograd Sovyeti'nin bir toplantısını basıp üyelerini (Vekil Sakharov) tutukluyorlar. Yürütme Komitesi üyelerinin izini bulup yakalamak üzere Nevskii Havzası'nda özel gruplar oluşturuyorlar.(4)]

Çapulculuk, şiddet ve bazı hallerde ateş açma eylemleri şehrin çeşitli bölgelerinde sürdürüldü. Bolşevikler yalnızca işçi bölgelerinde güven içinde hareket edebiliyorlardı.

Taşra şehirlerindeki toprak komiteleri kitlesel tutuklamalarla yüz yüze kaldılar. İçişleri Bakanı Çereteli, 17 Temmuz'da 'kırsal bölgelerdeki ilişkiler alanında tüm keyfi eylemlere son verilmesini amaçlayan acil ve etkin önlemler' alınması için bir dizi emir yayımladı.(5)

8 Temmuz'da, Güneybatı cephesi komutanı General Kornilov, makineli tüfeklerle ve cephanelikle geri çekilmekte olan askerlerin üzerine ateş açılması için emir verdi.(6) 12 Temmuz'da cepheye ölüm cezası uygulaması yeniden yürürlüğe sokuldu.(7)

Daha önce belirttiğimiz gibi*, 16 Temmuz günü Kerenski'nin çağrısıyla bir araya gelen üst düzey ordu komutanlarının yaptıkları toplantıda ordu içindeki komitelere, Sovyetlere ve 1 Numaralı Emir'e karşı saldırının başlatılması oybirliğiyle kararlaştırıldı. Kerenski, bu saldırının tek ve topyekün bir saldırı değil, aşamalı olarak uygulanacak bir saldırı olması gerektiğini düşündüğünü ve generallerden bu noktada ayrıldığını söylemişti**. 18 Temmuz'da General Kornilov tüm Rus Orduları Başkomutanı oldu. Ukraynalılara ve Finlilere karşı sovenist Büyük Rus saldırıları yeni bir ivme kazandı.* Fabrika yöneticileri, fabrika komitelerini baskı altına alma ve işçilere karşı lokavt uygulama konusunda geniş bir kampanya başlattılar.** Rusya'daki kapitalistlerin başta gelen örgütü olan Ticaret ve Sanayi Kongresi 19 Temmuz'da şu bildirimde bulundu:

[Hükümet, geçtiğimiz aylar boyunca, Rusya'nın ve Rus ordusunun itibarının zedelenmesinin ve gözden düşmesinin sorumluluğunu üstlenmek zorunda olan İşçi ve Asker Vekilleri Sovyetleri'ne uyararak Rus halkının ve Rus ordusunun zehirlenmesine ve disiplinin tamamen bozulmasına göz yumdu. Rusya'nın kurtarılması, ancak hükümetin ülkeyi parçalanmaya götüren. Sovyet diktatörlüğüyle her türlü ilişkisini tamamen kesmesiyle mümkün olabilir. Eğer anavatanı kurtarmak için bir diktatörlük yönetimine ihtiyaç duyuluyorsa, böyle bir yönetim ancak ulusal coşkudan doğan, tüm parti ve sınıfların üzerinde, gerçek anlamda ulusal bir iktidar olabilir.(8)]

Saklandığı yerden çıkıp yeniden boy gösterme cesaretini gösteren Kara Yüzler'in eski lideri V. M. Purişkeviç, 'Ben inançlı bir monarşistim ve inançlarımı hiçbir zaman değiştirmeyeceğim' diyerek şu ilanda bulundu: "Hükümetin hükümet olmanın gereğine uygun şekilde davranması, kendisine çeki düzen vermesi ve İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti'ni dağıtması gerekir."(9)

Uzlaşmacılar yeni arayışlara giriyor

Temmuz Günleri'nden sonra, menşevik ve sosyalist devrimci liderler Şubat ayından bu yana olduğundan da korkak bir tutum sergilemeye başladılar. Lenin bu durumu canlı bir şekilde tasfir ediyor:

[Merdivenden adım adım inen beyler. Sosyalist devrimciler ve menşevikler burjuvaziyle uzlaşmak üzere adımlarını attıkları andan itibaren kaçınılmaz olarak dengelerini kaybettiler ve merdivenin en alt basamağına yuvarlandılar. 28 Şubat'ta Petrograd Sovyeti'nde burjuva hükümete koşullu destek vaat ettiler. 6 Mayıs'ta hükümeti çökmekten kurtardılar ve saldırı konusunda hemfikir olmak suretiyle onun hizmetkarları ve savunucuları durumuna düşmeyi kabullendiler. 9 Haziran'da, devrimci proleteriyaya karşı girişilen şiddetli bir kin, yalan ve iftira kampanyasında karşı-devrimci burjuvaziyle ortaklık kurdular. 19 Haziran'da yağma ve talan savaşının sürdürülmesini onayladılar. 3 Temmuz'da, iktidarı bütünüyle Bonapartistlerin eline teslim etmelerinin başlangıcı anlamına gelmek üzere, gerici askerlerin göreve çağrılmasına rıza gösterdiler. Beyler, merdivenden adım adım inin.]

Uzlaşmacıların kapitalistlerin ve ordu komutanlarının önündeki bu dalkavukluğu rastlantısal değildi. Her şeyden önce, bu uzlaşmacı tavır küçük burjuvazinin doğasında içkin olan bir tavrıdır.

[Küçük mülk sahiplerinin gerçek bir efendi durumuna gelebilmek, 'güçlü' bir işveren, bir burjuva konumuna yükselebilmek için her yola başvurduklarını, 'daha iyi bir mevkiye gelmek' için her şeye katlandıklarını kuşkusuz herkes gördü. Kapitalizm hakim güç olduğu sürece, küçük mülk sahibi için bir kapitalist durumuna gelmekten (ki bu şans, en iyi ihtimalle yüz küçük mülk sahibinden ancak bir tanesi elde edebilir), ya da yıkıma uğramış bir insan, bir yarı-proleter, ve nihayet bir proleter durumuna düşmekten başka bir seçenek yoktur. Aynı şey siyasette de geçerlidir: Küçük-burjuva demokratlar, özellikle de bunların liderleri, burjuvazinin peşine takılma eğilimi gösterirler. Küçük-burjuva demokratların liderleri, büyük kapitalistlerle bir uzlaşmaya varma olasılığı konusunda vaatlerde bulunup güvenceler vererek kendi insanlarını teselli ederler; en iyi olasılıkla ve çok kısa bir süre için, çalışan kesimin üst katmanlarının küçük bir bölüntüsü için kapitalistlerden bazı küçük tavizler koparırlar; fakat her belirleyici konuda, her önemli meselede, küçük-burjuva demokratlar her zaman onun güçsüz bir uzantısını teşkil ettikleri burjuvazinin peşine takılmışlardır ve mali sermayedarların elinde itaatkar bir araç olmuşlardır.(10)]

Ne var ki, uzlaşmacılar hem sağla bütünleşmek için ellerinden gelen çabayı gösteriyor, hem de bundan aşırı korkuyorlardı. Menşevik ve sosyalist devrimci liderler bolşeviklerin hesabı görüldükten sonra generallerin, Kazakların ve Kara Yüzler'in bu kez kendilerine saldıracaklarından korkmamış olsalardı, bolşeviklerin topluca imha edilmesine çoktan razı olurlardı. Generallerin yanısıra Kadetler, yalnızca bolşeviklerden değil, fakat ayrıca Sovyetlerden de kurtulmak istediklerini giderek daha açık bir şekilde belli etmişlerdi. Bunu görmek için Stavka'daki 16 Temmuz tarihli konferansta söylenmiş sözleri hatırlamak yeterli olur.* Benzer şekilde, Kadetlerin gazetesi Rech, Temmuz Günleri'nden sonra Çernov ve Tsereteli'ye acımasızca saldırarak bunları 'Zimmerwaldçiler' ve 'vatan hainleri' olmakla suçlamıştır. Öte yandan, sosyalist devrimci ve menşevik basın sık sık bir karşı-devrim tehlikesine dikkati çeken yazılar yayınlamıştır.

17 Temmuz'da, Tsereteli bir yandan sola karşı bir hareketle sokaklardaki tüm gösterileri yasaklıyor, diğer yandan sağa aşırıya gitmeme uyarısında bulunuyordu: "Hükümet, 3-5 Temmuz günlerinin devrime yönelik tehlikeli ve hain darbesi gibi anarşik gösterilere daha fazla müsamaha gösteremez."

[Bununla birlikte, Geçici Hükümet, ülkeyi geri götürebilmek, halkı kendi devrimci mücadelesinin meyvelerinden yoksunlaştırmak, küçük bir azınlığın çıkarları uğruna ülkenin ve geniş halk kitlelerinin çıkarlarının ihanete uğratıldığı ve satıldığı eski sistemi yeniden inşa edebilmek için ülke içindeki huzursuzluklardan ve cephede yaşanan talihsizliklerden yararlanma girişimi içinde başını kaldıran karşı-devrimin ülkeyi tehdit ettiğinin de çok iyi farkındadır.

Hem anarşik, hem de karşı-devrimci girişimleri kararlılıkla ve boyun eğmez bir biçimde bastırmak hükümetin en önemli görevlerinden birini oluşturuyor.(11)]

Uzlaşmacıların Miliukov ile Lenin arasında gösterdiği tereddüt ve kararsızlığın sonucu, bolşevizmi ezme işi kötü, plansız programsız bir şekilde yaşama geçirildi. Liberal Nabokov daha sonraları şunları yazacaktı:

"Temmuz başlarında, hükümet otoritesinin kendisini tekrar toparlamış görüldüğü kısa bir dönem yaşandı; bu, ilk bolşevik ayaklanmanın bastırılmasından hemen sonraki dönemdi. Ne var ki, Geçici Hükümet bu fırsattan yararlanabilecek durumda değildi ve o anın uygun koşullarının elinden kayıp gitmesine izin verdi. Böyle bir fırsat bir daha hiçbir zaman doğmadı."(12)

Geçici Hükümet'in devrimci sola karşı havlaması ısırmamasından çok daha kötüydü -kararsızlık, başarılı bir karşı-devrimi gerçekleştirmede sonuç veren etkin bir yol değildir.

Şimdi gelin Temmuz'daki silahlı gösterilere katılmış askeri birliklerin dağıtılmasına yakından bakalım.

Genelkurmay Başkanı General C. D. Romanovski şu planı önerdi: Petrograd garnizonundaki alaylar, Temmuz hareketlerine katılım derecelerine göre üç kategoriye ayrılmalıydılar. Gösterilerde eksiksiz ya da buna yakın derecede yer alanlar birinci kategoriye oluşturacaklardı. Buna göre, birinci kategoriye giren birlikler olan Özel Piyade Alayı, Birinci, Üçüncü, 176. Piyade İhtiyat Alayları ve Birinci Makineli Tüfek Alayı, hep birlikte Askeri Örgüt'ün garnizon içindeki güç merkezini oluşturuyorlardı. Bu birlikler tamamen ve daimi olarak dağıtılacak, sahip oldukları personel ise (cezaevindekiler hariç olmak üzere) cepheye gönderilecekti. Askerlerin gösterilere bütün bir birlik olarak değil, tek tek bölükler halinde katıldıkları alaylar ikinci kategoriye oluşturuyorlardı. Moskovski Alayı, Pavlovski Alayı, Üçüncü Tüfek Alayı, İkinci Makineli Tüfek Alayı ile Güney İstihkam Taburu bu gruba dahil edildiler. Bu birliklerin yalnızca suçlu bulunan unsurlarının dağıtılması öngörülmüştü. Nihayet, gösterilere aktif olarak karışmamış, ama bazı askerleri gösterilere katılma suçu işlemiş birlikler üçüncü kategori içinde yer alıyorlardı. Garnizonun birinci ve ikinci kategori dışında kalan tüm alayları bu grubun içindeydiler; bu alaylardan içlerindeki tüm yıkıcı unsurları temizlemeleri istendi. Romanovski'nin bu planı, içindeki en güvenilmez yüz bin unsurun tasfiye edilmesi suretiyle garnizonun personel sayısının azaltılmasını önermek anlamına geliyordu.(13)

Hükümet, bu planı çok yarı-gönüllü bir biçimde yaşama geçirdi.

[Güven duyulmayan alayların dağıtılması siyaseti, en yıkıcı unsurlardan oluştuğu düşünülen takviye bölüklerinin cepheye sevk edilmesiyle sınırlı kaldı. En azılı yüz bin askerin dağıtımının yapıldığını söylemek bunu fiilen yerine getirmekten daha kolaydı ve bu durum söz konusu politikanın sınırlı kalmasında kısmen de olsa rol oynamış görünüyordu -doğal olarak, binbaşı ve albaylar bu tür yer değiştirmelerle hiç ilgili değillerdi. Sonuç olarak, birinci kategori içinde yer alan Özel Piyade Alayı ile Birinci ve 180. Piyade İhtiyat Alayları askerleri Ekim Devrimi sırasında bile hala başkentte bulunuyorlardı. Benzer şekilde, Birinci Makineli Tüfek Alayı, 180. Piyade İhtiyat Alayı ve Özel Piyade Alayı dışında, isyancı askerlerin silahsızlandırılması tasarısı hiçbir zaman fiilen uygulanmadı. Dahası, ayaklanmaya iştirak etmiş olan Kronştad birliklerine ve Baltık filosuna bağlı gemilerin personeline karşı kaydadeğer ceza tedbirleri uygulanmadı.

Ayrıca, hükümetin sivilleri silahsızlandırma planları da yerine getirilmedi. Pek çok fabrikada işçiler Bolşevik Merkez Komitesi'nin 7 Temmuz tarihli önerisine tam olarak uydular ve silahlarını hükümet askerlerine karşı doğrultmak yerine ellerindeki silahları sakladılar. Buna ek olarak, silahsızlandırılma tehditi altındaki alayların silah ve cephaneliklerinin bir kısmı işçilerin eline geçti.(14)]

Engels'e göre, Fransa'da, işçiler her devrimde silahlanmış olarak ortaya çıkmışlardı ve "bu yüzden, devlet idaresini elinde bulunduran burjuvazinin ilk emri işçilerin silahsızlandırılması idi".(15) Oysa, Rus burjuvazisinin karşısında silahlarının elinden alınmasına izin vermeyecek kadar iyi örgütlenmiş bir Rus proleteriyası vardı.

Tsereteli'nin toprak komitelerinin anarşizan eylemlerine karşı etkin önlemler alınmasını isteyen genelgelerinin yayımlandığı günlerde, hükümet toprak satışlarına sınırlama getiren bir kararnameyi resmen yürürlüğe koydu.(16) Bu gecikmiş kısmi tedbir sağın öfkeyle homurdanmasına yol açtı.

Temmuz Günleri sonrasında bolşevikler

5 Temmuz'dan sonra bolşeviklere karşı kullanılan başlıca propaganda silahı, Lenin'in bir Alman ajanı olduğu suçlamasıydı. Bu suçlamayı 'kanıtlamak' üzere çeşitli belgeler üretilmişti: bir grup Ermolenko (eski istihbarat servisi organı) üyesi ile tüccar Z. Burshtein'in, Polonyalı devrimciler Ganetski ve Kozlovski'nin şimdilerin ateşli düzen taraftarı olan eski devrimci Parvus ile mali ilişkileri olduğuna ilişkin tanıklığı gibi. Lenin, Zinoviyev ve Kamanev, 11 Temmuz'da Gorki'nin gazetesi Novaya Jizn'de (Pravda o sıralar kapatılmıştı) yayımlanan bir mektupla bu suçlamaları yalanlamışlardı. Lenin ve arkadaşları, bolşevik gazete Sotsial-Demokrat'ın henüz daha 1915 yılında Parvus'u 'Hindenburg'un postalarını yalayan bir döneke' olmakla suçladığına dikkati çekiyorlar, 'ne kişisel olarak ne de Parti adına Kozlovski ya da Ganetski'den bir kuruluş bile almadıklarını' söylüyorlardı. Lenin ayrıca 6 Temmuz tarihli özel bir broşürde Ganetski'nin partili bir yoldaş olmadığını belirterek şunları yazıyordu: "Ganetski ile Kozlovski bolşevik değil, Polonya Sosyal Demokrat Partisi üyeleridirler. Bolşevikler Ganetski ya da Kozlovski'den para almamışlardır." Lenin'in almak zorunda olduğu ilk kararlardan biri, kendisini savunmak üzere mahkemeye çıkıp çıkmama konusundaydı.

Troçki'ye "Şimdi artık hepimizi vuracaklar, çünkü bunun için en uygun zamanı yakaladılar" diyordu.(17) Bir süre tereddüt gösterdikten sonra kararını verdi; kendisini alıp cezaevine kapatmalarına izin vermeyecek, Zinoviyev ile birlikte gizlenecekti:

[Eski Adalet Bakanı Pereverzev'in Pazar günü Novoe Vremia'da yayımlanan mektubuyla birlikte, karşı-devrimin partisinin Lenin ve diğerlerinin 'casusluk olayı' konusunda en ince ayrıntılarına kadar düşünülmüş bir tertip içinde olduğu iyiden iyiye gün ışığına çıktı.

Pereverzev, doğruluğu kanıtlanmamış suçlamalardan askerleri partimize karşı kışkırtmak (bu bizzat kendi ifadesidir) için yararlandığını açıkça itiraf etmiş bulunuyor. Bu itiraf, daha düne kadar kendisini sosyalist olarak isimlendiren eski Adalet Bakanı'na ait. Pereverzev artık bakan değil, fakat yeni Adalet Bakanı'nın Pereverzev ve Aleksinski'nin yöntemlerini benimsemekte tereddüt edip etmeyeceğini söylemeye hiç kimse cesaret edemez.

Karşı-devrimci burjuvalar yeni bir Dreyfus olayı yaratmaya çalışıyorlar. Beilis olayını tezgahlamış olan Rus gerici Yehudilerin çocuk kanı içtiklerine ne kadar inanıyorlardıysa, bunlar da bizim 'casusluk' olayımıza o kadar inanıyorlar. Bugünkü Rusya'da adaletin hiçbir güvencesi yok.

Bugün Rusya'da, kendi burjuva düzenini oturtmuş ülkelerde mevcut anayasal güvenceler kadar olsa bile, yasal bir zeminin varlığından söz edilemez. Bugün kendimizi mevcut otoritelerin ellerine vermemiz, kendimizi bize karşı ancak iç savaş durumunda görülen her türlü itham ve saldırıya başvurmaya hazır bekleyen azgın karşı-devrimci Miliukov'ların, Aleksinski'lerin, Pereverzev'lerin ellerine teslim etmek anlamına gelecektir.(18)]

Buradaki 'iç savaş durumu' ifadesinin anlamını kavrayabilmek için Karl Liebknecht ve Rosa Luksemburg'un yazgısını hatırlamak yeterlidir. Nitekim, Lenin geleceğin muhtemel gelişmelerinin nasıl kestirilebileceğini biliyordu.

Aralarında sol kanat liderlerin de bulunduğu pek çok insan Lenin'in saklanmasıyla yanlış bir şey olacağını düşündü. Troçki, bunun isabetsiz bir karar olduğu kanısındaydı.

[Troçki, Lenin'in gizlenmesi için ortada hiçbir neden olmadığı, aksine, kamuoyu karşısına geçip kendisini savunmanın her bakımdan kendi yararına olacağı kanısındaydı; saklanması halkın kuşkularını biraz daha büyütmekten başka bir şeye yaramayacak, oysa böyle bir tavır kendi durumunu daha da güçlendirecekti.

Troçki'nin kanılarını paylaşan Kamanev tutuklanıp cezaevine konmayı kabullenmeye karar verdi.(19)]

13-14 Temmuz günlerinde toplanan Altıncı Parti Kongresi'nde, Volodarski, Manuilski ve Lasheviç de aralarında bulunduğu bir grup delege, üzere Lenin'in gizlenmekten vazgeçip ortaya çıkması gerektiği görüşünü dile getirdi. Manuilski şunları söyledi:

[Yapmamız gereken şey, Lenin'in yargılanmasını yeni bir Dreyfus olayına çevirmektir. Elimizde sivri bir mızrakla savaşa girmeliyiz. Devrimin çıkarları ve partimizin prestijinin korunması bunu gerektiriyor.(20)]

Ancak, Kongre, Lenin'in mahkemeye çıkmaması gerektiği yolundaki bir karar tasarısını benimsedi.(21)

Yine değneği bükme yöntemine başvurmuş olan Lenin, düşmanın acımasızlığının en üst düzeye erişebileceği günlerde yaşanıldığına inanmaya hazırdı. 'Anayasal yanılsamalar' tuzağına düşmek niyetinde değildi.

Sukhanov gibi Lenin'in kendisine yöneltilen ithamlar karşısında suçsuz olduğuna inanan fakat onun niçin mahkemeye çıkmaktan sakındığını anlayamayan insanlar, Lenin'in bu tavrını kavrayabilmekten uzak bir düşünce tarzına sahiplerdi:

[Mahkeme ne kadar tarafgir olursa olsun, adalet güvencesi ne kadar küçük olursa olsun, nihayet Lenin tutuklanmaktan başka hiçbir riskle karşı karşıya değildi. Bu, son derece özel, benzeri görülmemiş, akla

mantığa sığmayan bir şeydi. Bir başka insan olsa, en olumsuz koşullarda bile bir araştırma yapılmasını, mahkeme önüne çıkarılmayı talep ederdi. Bir başka insan olsa, kamuoyu önünde durumunu açıklamak için olabildiğince canlı, enerjik bir biçimde mümkün olan her yola başvururdu. Uzun sözün kısası, onun (Lenin'in -ç.n.) yapması gereken şey bu olmalıydı.(22)]

Gerçekten, pek çokları böyle bir durumda 'kamuoyunun gözünde aklanma' kaygısına düşme yanılığını gösterebilir ve yaşamlarını ciddi olarak riske sokabilirlerdi.

Lenin, 6 Temmuz'dan 25 Ekim'e, yani Ekim Devrimi gününe kadar gizlendi. İlkin, Zinovyev'le birlikte Petrograd dolaylarında Sestroretsk adlı bölgeye yakın ormanlık alanda kamp kurdu ve birkaç hafta süresince burada kaldı. Geceleri ve yağmur yağdığı zamanlar ot yığınları arasına sığınıyorlardı. Ardından, ateşçi kılığına bürünerek bir lokomotif içinde Finlandiya sınırını geçip ülkeden ayrıldı ve eskiden Petrogradlı bir işçi olan Helsingfors polis şefinin evinde gizlenmeye başladı. Daha sonraları Rus sınırına yakın bir Fin kasabası olan Vyborg'a geçti. Eylül ayı sonundan itibaren gizli olarak Petrograd'ta yaşadı ve ayaklanma günü -yani yaklaşık dört aylık bir süreden sonra- tekrar ortaya çıktı.

Bolşevik Parti, baskı ve zulümlerden fazlaca yara almadan varlığını sürdürmeyi başardı. Bununla birlikte, bazı sıradan parti üyelerinin Lenin'e karşı yöneltilen ithamlardan çok ciddi ölçüde etkilenip şaşkınlığa düştükleri doğrudur. Nitekim, Vyborg bölgesinde bulunan muazzam büyüklükteki Metallist fabrikasında kurulu bolşevik örgütün Yürütme Komitesi, Sovyet'e tam destek vaadinde bulunan bir karar tasarısını benimsedi ve yerel parti örgütünü Sovyet'in kontrolüne verdi. Komite, Bolşevik Merkez Komitesi ile Petersburg Komitesi'nin sahip oldukları otoriteden feragat ederek 'yüzbin bolşevik işçinin Alman ajanı olmadıklarını gösterebilmek için' yargılanmak üzere mahkemeye çıkmalarını talep etti. Yürütme Komitesi'nin benimsediği karar tasarısı, yeni bir Merkez Komitesi ile Petersburg Komitesi seçecek bir konferans toplanıncaya kadar fabrika komitesinin yüksek düzeyde parti örgütlerinden bağımsız hareket edeceğini açıkça belirtiyordu. Tasarı, 16 lehte, 4 aleyhte ve 4 çekimser oyla kabul edildi.(23)

Benzer şekilde, Tiflis bölgesindeki bolşevikler 7 Temmuz'da Sovyet Merkez Yürütme Komitesi'ne olan güvenlerini ifade ederek, 'silahlı ya da silahsız, izin verilmemiş gösterilere' katılmaya karşı çıkan uzlaşmacı partilere katıldılar.(24)

Partiye yeni katılımlar üzerinde ciddi bir kontrol sağlanamıyordu; Petersburg Komitesi'nin 10 Temmuz'daki toplantısı sırasında da görüldüğü gibi, tüm bölgelerde işçiler karamsar bir ruh haline sahiplerdi.(25) Lenin'e yönelik iftira kampanyası partili olmayan işçiler arasında oldukça etkiliydi. Toplantıda söz alan delegeler partiden ayrılan işçiler de olduğunu, ancak bunların bir hayli küçük ölçekte kaldığını söylüyorlardı.

Vyborg'tan gelen bir delege "Partiden kitlesel ayrılmalar söz konusu değil" diyordu. İkinci Gorodski bölgesinden gelen delege de aynı sözleri yineledi. Nerva bölgesinden bin delege şu bildirimde bulundu: "Partiden ayrılmalar tek tek bireylerin ayrılması olarak karakterize edilebilir."(26)

Toplantıya Nevski bölgesini temsilen katılmış olan delege söylentilerin ve 'bulvar gazeteleri'nde yazılanların bölgesindeki işçilerin çoğunluğu üzerinde etkili olduğundan yakınırken, Kolpinsky bölgesinden bir delege, gösterilerin ezildiği andan itibaren işçilerin 'bolşeviklere karşı bir ruh haline' büründüklerini belirtiyordu. Porokhovsky bölgesi temsilcisi (bu, Temmuz Günleri'nin hemen ertesinde çalışmakta oldukları fabrikadan atılan altı bolşevik işçiden biriydi), bolşeviklere yönelik iftirallardan ve bolşeviklerin sürekli göz hapsinde bulundurulmalarından yakındı ve kendi bölgesindeki işçilerin durumunun 'durgun bir göl'ü andırdığını söyledi.(27)

Bolşevikler, 10 Ağustos'ta Nevski bölgesinde yapılan belediye seçimlerinde çok kötü bir sonuç aldılar: Bolşevikler toplam 42.000 oyun yalnızca 4.822'sini, sosyalist devrimciler ise 31.980'ini almışlardı.(28)

Latsis günlüğüne şunları yazmıştı:

[9 Temmuz. Şehirdeki bütün basım evlerimiz tahrip edilmiş durumda. Hiç kimse gazete ve broşürlerimizi basmaya cesaret edemiyor. Gizli bir yayın faaliyetinde bulunmaya zorlanıyoruz. Vyborg bölgesi herkes için bir sığınma yeri haline geldi. Hem Petrograd Komitesi üyeleri, hem de Merkez Komitesi'nin aranan üyeleri buradalar. Komitenin Renaud fabrikası bekçisinin odasında Lenin'in de katılacağı bir konferansı var. Genel grev ana tartışma konusunu oluşturuyor. Bu konuda komite içinde bir ayrılık var. Ben grev çağrısında bulunulmasından yanayım. Lenin, duruma ilişkin açıklamalarda bulduktan sonra grevin iptal edilmesi gerektiğini ileri sürüyor. 12 Temmuz. Karşı-devrim zafer kazanmış görünüyor. Sovyetler güçsüz durumdadır. Azgın bir şekilde öne atılan Yunkerler menşeviklere de saldırmaya başladılar. Partinin bazı seksiyonları kendilerine olan güvenlerini yitirmiş durumdadır. Partiye yönelik yeni üye akını kesilmiş durumda. Ancak saflarımızdan kitlesel ayrılmalar da henüz söz konusu değil.(29)]

Kolonna'dan Moskova Bolşevik Bölge Komitesi'ne iletilen bir raporda şunlar belirtiliyordu: "3-5 Temmuz'dan sonra örgütlü yoldaşlar arasında bir gerileme yaşandı. Örgütten ayrılmalar oldu. Viselki'de

'kitlesele kıyım havası' egemendi ve 'örgütün ortasına ateş düşmüş' gibiydi; Latviya seksiyonunda 'kısmi bir bölünme' yaşanmış, bazıları örgütten ayrılarak menşeviklere katılmıştı".(30)

Moskova'daki bölgelerden birinden gelen raporda şunlar anlatılıyordu: "560'ı son derece kararlı unsurlar olmak üzere toplam 1.500 üyeye sahiptik. Lenin'e yönelik iftiralar buradaki işçiler üzerinde etkili oldu."(31)

15 Temmuz'da, Moskova Komitesi'ne, "asker kaçaklarından yüzde beşinin örgütten ayrıldığı" bildirildi.(32)

Serpukhov bölgesinde '135 kişi partiden ayrılmış' bulunuyordu.(33)

16 Temmuz'da yapılan bir bolşevik şehir konferansında, Vasilevski Ostrov'dan gelen bir delege, birkaç fabrika dışında kendi bölgesinde durumun 'genel olarak' iyi olduğunu bildirdi: "Baltık'taki fabrikalarda ise sosyalist devrimciler ve menşevikler bolşevikleri işletmelerden dışarı atıyorlardı." Buralarda gericilik aşırı boyutlara ulaşmıştı; öylesine ki, fabrika komitesi ölen Kazakların cenazesine katılmakla kalmamış, ayrıca bolşeviklerden cenazeye katılmalarını isteyen bir genelge yayımlamıştı. Bununla birlikte, parti üyeliğindeki resmi kayıplar gerçekten önemsiz oranlardaydı. Bölgenin bütününde, dört bin üyeden yalnızca yüz kadarı partiden açıkça ayrılmıştı. Ancak saldırıların ilk günlerinde kendilerini sessiz sedasız partiden geri çekmiş olanların sayısı bundan çok daha fazla olmuştu. Minichev adlı bir işçi o günlerle ilgili olarak şunları hatırlıyordu: "Temmuz Günleri, saflarımızda kendi gölgesinden korkan, parti kimliğini çiğneyip yutan, partiyle hiçbir ilişkisi olmadığını ileri süren türden insanların da bulunduğunu gösterdi." Bununla birlikte, şunu da tereddütsüz ekliyordu: "Fakat bunların sayısı pek fazla değildi." Şliapnikov ise şunları yazıyor: "Temmuz olayları ile buna eşlik eden örgütümüze yönelik şiddet ve iftira kampanyası, Temmuz ayının ilk günlerinde olağanüstü boyutlara ulaşmış etkimizin (nüfuzumuzun) gelişimini kesintiye uğrattı. Partinin çekirdeği yarı-yasadışı hale geldi ve esas olarak sendikalara, atölye ve fabrikalardaki komitelere yaslanan savunma amaçlı bir mücadeleye zorlandı."

[Bolşeviklerin Almanlara hizmet ettiği suçlamasının Petrograd işçileri -en azından bunların dikkate değer bir kısmı- üzerinde etkili olmaması mümkün değildi (diye anlatıyor Troçki). Tereddüt gösterenler partiden ayrıldılar. Partiye katılmak üzere olanlar tereddüte düştüler. Hatta partiye henüz katılmış olanların önemlice bir kısmı partiden ayrıldı.(34)]

Moskova'daki durum bundan pek farklı değildi. Piatnitski şunları hatırlıyor: "Burjuva basının saldırıları Moskova Komitesi'nin bazı üyeleri arasında bile panik yaratmıştı." Örgüt, Temmuz Günleri'nden sonra sayısal olarak kan kaybına uğramıştı. Moskovalı işçi Ratekhin şunları yazıyor: [Yaşadığımız olağanüstü güç bir an aklımdan hiç çıkmayacak: Zamoskvoretski Bölge Sovyeti'nin genel kurulu oturuma başlamak üzereydi. Çok sayıdaki bolşevik yoldaşımızdan hiçbiri etrafta görünmüyordu. En dinamik yoldaşlarımızdan olan Steklov yanıma geldi ve sözlerini hiç sakınmadan bana şunu sordu: "Lenin ile Zinovyev'in yakalanıp kapısı mühürlenmiş bir tren içinde getirildikleri söyleniyor..? Para karşılığı Almanlar için çalıştıkları doğru mu.?" Sorular karşısında yüreğim burkuldu. Diğer bir yoldaş - Konstantinov- yanımıza geldi: "Lenin nerede? Ortadan sıvışıp gitti, diyorlar. Şimdi ne olacak?" Bir süre bu tür soruların ardı arkası kesilmedi.]

Bu canlı tasvirler o zamanların ileri işçileri arasında yaşanan durumu çarpıcı biçimde yansıtıyor. Moskovalı topçu subayı Davidovski şunları yazıyor: "Aleksinski tarafından yayımlanan (Lenin'in yabancılar için çalışan bir ajan olduğunu 'kanıtlayan') belgeler tugayda korkunç bir şaşkınlık yarattı. Büyük çoğunluğu bolşevik olan bizim tugay bile bu alçak iftiralardan etkilendi. Tüm inanç ve özgüvenimizi yitirmiş görünüyorduk."

O sıralar bir Merkez Komitesi üyesi olan ve Moskova bölgesindeki faaliyetin öncülüğünü yapan V. Yakovleva şunları yazıyor: [Temmuz Günleri'nden sonra, yerel örgütlerden gelen tüm raporlarda kitlelerin ruh halinde keskin bir gerilemenin yaşandığı, daha kötüsü partimize yönelik bir düşmanlığın mayalandığı belirtiliyordu. Bazı yerlerde konuşmacılarımız dövülmüştü. Parti üyeliğinde hızlı bir düşüş yaşanıyordu; özellikle güneydeki şehirlerde bazı örgütlerimiz tamamen çökmüştü.(35)]

Temmuz Günleri'nin hemen ardından gelen dönemde, bolşevizmin nüfuzu bazı yerlerde çok ciddi ölçüde, bazı yerlerde ise yok denecek kadar azaldı. İşçiler ve askerler arasındaki aksi tesir genel olarak derin ve kalıcı olmadı. İlkın, bolşeviklerin durumunun ciddi ölçüde sarsıldığı bölgelerle ilgili bazı bilgiler aktarmak istiyoruz.

Kiev'de 26 Temmuz'da yapılan belediye seçimlerinde bolşevikler kullanılan 174.492 oydan yalnızca 9.520'sini (yüzde 5) alırlarken, sosyalist devrimci-menşevik Blok 63.576, Ukrayna Sosyalist Devrimciler Partisi 35.238 ve Kadetler 15.078 oy aldılar.(36) Vladimir'de 30 Temmuz tarihli belediye seçimlerinde sosyalist devrimciler 22, menşevikler 10, Kadetler 15, bolşevikler ise yalnızca 6 sandalye kazandılar.(37) Aynı gün Iaroslav'da yapılan seçimlerde 103 sandalyeden 35'ini sosyalist devrimciler, 34'ünü menşevikler, 12'sini bolşevikler aldı.(38)

10 Ağustos tarihli Odessa seçimlerinde sosyalist devrimciler 66, Kadetler 15, Yahudi Bloğu 14, menşevik-Bund Bloğu 8, Ukraynalı sosyalistler 5, Enternasyonalistler ve bolşevikler 3 sandalye kazandılar.(39) 15 Ağustos'ta Samara'nın 11 bölgesinde yapılan seçimlerde sosyalist devrimciler 13.800 oy kazanırlarken bolşevikler yalnızca 4.900 oy alabildiler.(40) 30 Temmuz günü Tula'da yapılan seçimlerde menşevik-sosyalist devrimciler Bloğu 85, Kadetler 7 ve bolşevikler sadece 5 sandalye kazandılar.(41) Bundan iki gün sonra Tula'daki İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti bolşeviklerin garnizon içinde ajitasyon faaliyetinde bulunmalarını yasakladı.(42)

Bununla birlikte, ülkenin diğer bölgelerinde durum çok farklıydı. 26 Temmuz günü Petrograd'taki 6.000 Putilov işçisi bir toplantı düzenledi; bolşeviklerin sosyalist devrimci ve menşevik liderlerin karşı-devrimci siyasetine karşı verdikleri mücadeleyi destekleyen bir önerge oybirliğiyle kabul edildi.(43) 8 Ağustos'ta, 8.000 Putilov işçisinin katıldığı bundan daha büyük bir toplantı, Bolşevik Merkez Komitesi'nin Moskova Devlet Konferansı'na karşı yürüttüğü muhalefete destek olunmasını öngören bir karar tasarısını oybirliğiyle benimsedi.(44)

3 Ağustos'ta Novyi Lessner ve Staryi Lessner'de sağlık fonlarının idaresi için yapılan seçimlerde bolşevikler sandalyelerin yüzde 80'ini, sosyalist devrimciler yüzde 15'ini, menşevikler ise yüzde 5'ini aldılar. O güne kadar menşevikler fon idaresinde hep çoğunluğu oluşturmuşlardı. Erickson telefon fabrikasında 60 sandalyeden 38'ini bolşevikler, 14'ünü sosyalist devrimciler, 7'sini menşevikler kazandı. Treugolnik fabrikasında bolşevikler 100 sandalyenin 70'ini aldılar. Oysa o zamana kadar bu fabrikada sosyalist devrimciler çoğunluğu hep ellerinde tutmuşlardı.(45)

Petrograd'ta 20 Ağustos'ta yapılan belediye seçimlerinde bolşevikler 184.000, sosyalist devrimciler 205.000, Kadetler 114.000, menşevikler 24.000 oy aldılar.46 Sukhanov şunları yazıyor:

[Oyların yüzde 37'sini alan sosyalist devrimciler birinci sırada yer aldılar; ne var ki, Mayıs seçimleriyle karşılaştırıldığı zaman bu sonuç onlar açısından bir zaferi değil, esaslı bir gerilemeyi ifade ediyordu. Temmuz'un galipleri olan Kadetler toplam oyların beşte birini almışlar ve bölgesel seçimlerden bu yana konumlarını olduğu gibi korumuşlardı. Sadece 23.000 oy alabilen bizim menşevik listemiz ise içler acısı durumdaydı. İyi ama yegane gerçek galip kimdi? Son zamanlarda çamura saplanmış, ihanetle ve rüşvet almakla suçlanmış, moral ve maddi açıdan tam bir bozguna uğramış, daha birkaç gün öncesine kadar başkentin hapisanelerini tıka basa doldurmuş olan bolşevikler. Üstelik tam da bir daha geri gelmemek üzere ortadan kaldırıldıkları düşünüldüğü, insanların hiçbir ilgi göstermedikleri bir sırada. Nasıl oldu da tekrar ortaya çıkabildiler? Bu şeytanca sihir nasıl gerçekleşti?(47)]

Bolşevikler, Temmuz Günleri'nin hemen ardından Petrograd'ın yanı sıra pek çok şehirde kendilerini toparladılar. 6 Ağustos'ta Kronstad'ta düzenlenen bir toplantıda 15.000 işçi, asker, denizci ve köylü bolşevik liderlerin tutuklanmasını kınadılar, karşı-devrimci hükümeti protesto ettiler.(48) Aynı gün Helsingfors'ta düzenlenen benzeri büyüklükte bir başka toplantıda, Geçici Hükümet'in karşı-devrimci siyasetini protesto eden, iktidarın Sovyetlere devredilmesi, sanayide işçi kontrolü vb. taleplere destek veren bir önerge oybirliğiyle kabul edildi.(49)

6 Ağustos'ta Lugansk'ta yapılan belediye seçimlerinde bolşevikler 75 sandalyeden 29'unu kazandılar.(50) Reval'daki seçimlerde toplam 69.681 oydan 21.648'ini (yüzde 31'ini) bolşevikler, 15.198'ini (yüzde 22'sini) sosyalist devrimciler, 8.273'ünü (yüzde 12'sini) menşevikler aldı.(51)

Nijni-Novgorod bölgesinde, İşçi Vekilleri Sovyeti'nin 3-4 Ağustos günlerindeki oturumunda 54 sosyalist devrimci, 36 menşevik, 10 Bundçu, 28 bolşevik vardı.(52)

20 Ağustos'ta Tver'de yapılan belediye seçimlerinde 36.355 oydan 10.661'ini (yüzde 29'unu) bolşevikler aldı.(53)

Ivanovo-Voznesensk'te 27 Ağustos'ta yapılan seçimlerde kullanılan 33.709 oydan 20.164'ü (yüzde 60'ı) bolşeviklere verilmişti.(54)

505.780 işçi ve askeri temsil eden Urallar İşçi ve Asker Vekilleri Sovyeti'nin 17-21 Ağustos günlerinde toplanan İkinci Kongresi'nde, menşevikler yalnızca 23 vekille temsil edilirlerken bolşevik grubun vekil sayısı 77 idi.(55)

Bolşevik Parti baskılara karşın gelişmeye devam etti. Baskılar partiyi daha da çelikleştirdi. Lenin, bolşevizme karşı yöneltilen iftiraların aslında ona şeref kazandırdığını düşünüyordu:

[Bolşevikler, cumhuriyetçi emperyalistlerin kullandıkları bu baskı yöntemlerine maruz kalma şerefine nail oldular. Genel olarak, bir bolşevik şairin şu ünlü dizelerini kendisi için yazdığını varsayabilir:

Kulağına övgü dolu sözler çalıyor,

Bunlar kulakta hoş bir tını bırakarak güzel sözler değil,

Öfkeden kuduranların vahşi çılgınlıkları!

. çoğu zaman, burjuvazinin sınırsız nefretini kazanmış olmaları, iftira ve saldırıya uğrayanların, baskı altına alınanların proleteryanın davasına inançla ve samimiyetle hizmet ettiklerinin en iyi kanıtıdır.(56)]

Bonapartizm

Güçler dengesindeki büyük değişimden ve Temmuz Günleri olaylarından sonra, Lenin siyasi rejimin niteliğini tanımlamakta gecikmedi. 29 Temmuz'da Raboçi soldat'ta yayımlanan Bonapartizmin Başlangıcı adlı makalesinde şunları yazdı:

[Kerenski'nin kabinesinin bonapartizme doğru giden yolda ilk adımları atan bir kabine olduğuna kuşku yok. Bonapartizmin en başta gelen tarihsel belirtisini biliyoruz: devlet iktidarının destek bulmak üzere askeri kliğe (ordunun en gerici unsurlarına) dayanarak birbirine düşman olan ve birbirini az çok dengeleyen sınıf ve güçler arasında manevra yapması.(57)]

Bonapartizmin geliştiği toprak, bir iç savaşın eşiğinde gelip dayanacak ölçüde aşırı boyutlara ulaşmış toplumsal gerilimlerdi.

[20-21 Nisan'da olduğu gibi, burjuvazi ile proleterya arasındaki sınıf mücadelesi 3-5 Temmuz'da son sınırına erişti ve ülke iç savaşın eşiğine geldi. Bu sosyo-ekonomik koşul bonapartizmin klasik temelini oluşturur. Bundan sonra, kendisine çok benzer diğer koşullar bu koşula eşlik ederler; burjuvazi Sovyetlere karşı hoşnutsuluğunu açıkça dile getirip sözlü saldırılarda bulunur, ancak onları dağıtacak güçten henüz yoksundur; buna karşılık, Tsereteli, Çernov ve yandaşları tarafından kötüye kullanılmakta olan Sovyetler burjuvaziye karşı ciddi bir direniş gösterecek güçten bugün yoksun durumdadırlar.

Toprak sahipleri ve köylüler de iç savaşın eşiğinde yaşamaktadırlar: toprak ve özgürlük talebinde bulunan köylüler, eğer mümkün olabilirse, ancak tüm sınıflara en olmadık vaatlerde bulunup verdiği sözlerin hiçbirini yerine getirmeden durumu idare etme becerisini gösteren bir bonapartist hükümet tarafından kontrol altında tutulabilirler.

Budalaca bir saldırganlık ve askeri başarısızlıklar tarafından yaratılmış olan ve (burjuvazinin emperyalist programını yürütebilme arzusunu gizlemek üzere) ülkeyi kurtarmaktan bahseden tumturaklı söylevleri moda haline getiren durumu da bunlara eklerseniz, bonapartizmin toplumsal-siyasi temelinin kusursuz bir resmini elde etmiş olursunuz.(58)]

Demokrasinin varlığı bonapartizmin ortaya çıkışını olanaksız kılmıyordu. Aksine:

[Demokratik koşulların varlığının bonapartizmi engellediğini düşünmek çok büyük bir yanılgı olur. Aksine, sınıflarla sınıf mücadelesi arasındaki belli bir ilişkiye karşılık düşen bonapartizmin ortaya çıktığı durum tam da böyle bir durumdur (Fransa'nın tarihi bunu iki kez doğrulamıştır).(59)]

Bununla birlikte, Kerenski'nin bonapartizmi I. Napolyon'un ya da yeğeni olan III. Napolyon'un bonapartizminden bir hayli farklıydı; bundan çok daha istikrarsız ve dayanıksızdı:

[1917 yılındaki Rus bonapartizmi, çeşitli açılardan 1799 ve 1849'lardaki Fransız bonapartizminden farklılıklar gösterir; Rusya'da devrimin önemli görevlerinden bir tanesinin bile yerine getirilmemiş olması bunlardan biridir. Tarım sorunu ile ulusal sorunun çözüme kavuşturulması için verilen mücadele henüz yeni yeni ivme kazanıyor.(60)]

Kerenski'nin bonapartizmi bir karikatürden ibaretti:

[Kerenski ve onu bir maşa olarak kullanan karşı-devrimci Kadetler, devrim ilerlemediği sürece, ne kararlaştırılmış tarihte kurucu meclisi toplanmaya çağırabilirler, ne de kurucu meclisin toplanmasını erteleyebilirler. Öte yandan, emperyalist savaşın uzamasının neden olduğu yıkım, giderek artan bir hızla daha büyük bir yıkıma doğru yol almaya devam ediyor.

Rus proleteryanının ileri bölüntüleri, çok fazla bir kan kaybına uğramadan Haziran ve Temmuz Günleri'ni savuşturmayı başardılar. Proleterya partisi, onun varlığına ve sistematik bir biçimde halka verdiği mesajlara kısa sürede son vererek beklenmedik (görünüşte beklenmedik) bir bonapartist baskıyı engelleyecek taktikleri ve örgütlenme biçim ya da biçimlerini seçme konusunda her türlü olanağı elinde bulunduruyor. Bırakın, parti, bonapartizmin başladığı, Kerenski, Avksenteev ve beraberindekilerin 'yeni' hükümetinin halihazırda iktidarda bulunan karşı-devrimci Kadetlerin ve askeri kliğin taktığı maskeden başka bir şey olmadığı, karşı-devrim tamamen çöktürülmedikçe halkın barışa, köylülerin toprağa, işçilerin 8 saatlik işgününe, yoksulların ekmeğe kavuşamayacakları gerçeğini halka açıkça ve gür bir sesle anlatsın.(61)]

Moskova Devlet Konferansı

Eğer Lenin'in Kerenski rejimini Temmuz Günleri'nden sonra bonapartist bir rejim olarak nitelendiren çözümlemesinin fiilen doğrulanmayı gerektirdiği düşünülürse, Moskova Devlet Konferansı bu konuda

verilecek en kusursuz kanıtı teşkil eder. Söz konusu konferans, baştan sona bonapartizmin bir gösterisi gibidir.

Geçici Hükümet, kendi siyasetine kamuoyu desteği sağlamak için 12-15 Ağustos günlerinde Moskova'da bir Devlet Konferansı düzenledi. Konferans, her sınıftan ve meslek grubundan temsilcinin kendi görüşlerini ifade edeceği bir danışma toplantısı olarak düşünülmüştü. Dört Çarçı Duma'den (488), kooperatiflerden (313), sendikalardan (176), ticari ve endüstriyel kurumlarla bankalardan (150), belediyelerden (147), Birleşik İşçi, Asker ve Köylü Vekilleri Sovyetleri Yürütme Komitesi'nden (129), İşçi, Asker ve Köylü Vekilleri Sovyetleri'nden (ki her biri 100 delegeye sahipti) gelen delegeler oturumlara katılan 2.414 delege arasında en geniş delegasyonları oluşturuyorlardı. Konferansta sağ ve sol arasında nazik bir denge oluşturulmasına çalışılmıştı. Bununla birlikte, konferansta mülk sahibi sınıfların örgütlerine bu sınıfların nüfus içindeki sayısal çokluklarıyla orantısız biçimde temsil yetkisi tanınmış olması Temmuz-sonrası dönemin gericiliğine işaret eden bir belirtiydi.

Bolşevikler konferansı boykot etmeye karar verdiler. Ancak, kendi varlıklarını hissettirmek üzere Moskova'da bir genel grev çağrısında bulundular; Izvestiia'nın da 13 Ağustos'ta itiraf etmek zorunda kaldığı gibi, genel grev çok başarılı oldu:

[Konferans esas olarak olağanüstü koşullarda toplanıyor. Tramvaylar işlemiyor; kahvehaneler ve lokantalar kapalı. Sovyetin dünkü toplantısında Moskova proleteryasından greve katılmaması talebinde bulunulması kararlaştırılmıştı; ancak Moskova proleteryasının konferansa olan tavrı öylesine düşmanca ki, gece geç saatlerde Merkez Sendikası'nın düzenlediği bir toplantıya tüm işletmelerden temsilciler katıldı. 400.000 proleter temsil eden delegeler, hemen hemen tam bir oybirliğiyle, greve katılmaktan yana oy kullandılar.(62)]

Benzeri işi bırakma eylemleri, Moskova'nın diğer kasabalarının yanı sıra, Kiev, Kostroma, Çaritsin gibi gözden irak yerleşim merkezlerinde de gerçekleşti.

Genel grev, Devlet Konferansı'na katılan delegelere, sesi konferansın düzenlendiği opera binasında duyulmasa bile bolşevizmin sapaşağlam ayakta olduğunu açıkça gösterdi. Bolşeviklerin Petrograd'taki yeni yayın organı Proletari, kapatılmadan önce konferansla ilgili olarak şu soruyu soruyordu: "Petrograd'tan Moskova'ya gittiniz -oradan nereye gideceksiniz?"(63)

Kerenski açılış konuşmasında sağ ile sol arasında bir denge kurmaya çalıştığını açıkça gösterdi.

Bolşeviklerin ismini doğrudan anmadan, onların yönelimine ilişkin olarak bir tehdit savurdu: Hükümete karşı yeni bir girişim 'acımasızca ve kanlı bir şekilde' bastırılacaktı. Bu sözler konferansın her iki kanatı tarafından hararetle alkışlarla karşılandı. Bundan sonra, ilkinin tamamlayıcı bir tehditte daha bulundu; bu ikinci tehditin yöneltildiği kişi henüz konferanstaki yerini almamış olan Kornilov idi: "Kim olursa olsun, hükümete yönelik her türden ultimatomun sahibini en yüksek iktidar organının iradesine, ve onun başkanı olarak benim irademe nasıl tabi kılacağımı iyi biliyorum." Bu sözler de şiddetli alkışlarla karşılandı, ancak alkışlayanlar yalnızca konferansın sol kanatını oluşturan delegelerdi.(64)

Kerenski'nin ardından, aşırı sağı temsilen bir dizi konuşma yapıldı.

[Genelkurmay Başkanı General Kornilov kürsüye çıkarken, solun delegelerinin oturdukları sıralar dışında tüm dinleyicilerden dinmek bilmeyen alkışlar yükseliyor. İşçi ve Asker Vekilleri Sovyetleri temsilcileri dışında tüm dinleyiciler oturdukları yerden kalkıp kürsüye ulaşmış olan Genelkurmay Başkanı'nı ayakta alkışlıyorlar. Salonun çeşitli yerlerinden ayağa kalkmayıp yerlerinde oturmaya devam eden solcu delegelere yönelik öfke dolu bağırışmalar işitiliyor. Haykırışlar giderek yükseliyor: "Alçaklar! Ayağa kalksanıza!" Salonun bu bölümünden hiçkimse ayağa kalkmıyor; ardından bu bölümden birisinin haykırışı işitiliyor: "Uşaklar!" Dinmek bilmeyen gürültü daha da artıyor.(65)]

Ordu içindeki anarşiden söz eden Kornilov, disiplini sağlamak üzere alınmış tedbirleri dile getirdi:

[Ordu anarşiye karşı amansız bir mücadele yürütmektedir ve anarşi ezilecektir. Devrimden sonra anlayış ve ruh hali ordu kurumuna yabancı kişiler tarafından meclisten geçirilmiş olan bir dizi yasal düzenleme bu orduyu içinde kuralsızlığın, keşmekeşliğin hüküm sürdüğü sıradan bir kalabalık haline getirmiştir ve onu ordu olmaktan çıkarmaktan başka hiçbir işe yaramamıştır. Disiplinin olmadığı bir ordu düşünülemez. Yalnızca gücü çelik bir disiplinle pekiştirilmiş bir ordu, yalnızca komutanlarının tek ve sarsılmaz iradesiyle yönetilen bir ordu zafere ulaşma yeteneğine sahip olabilir ve ancak böyle bir ordu zafere layık olabilir. Subayların saygınlığı arttırılmalıdır. Cephe gerisi birlikleri olmayan bir ordu tasavvur edilemez. Cepheye benimsenmiş ve uygulamaya konmuş olan önlemler cephe gerisindeki birlikler için de geçerli olmalıdır.(66)]

General Kaledin Kornilov'dan daha açık sözlü ve daha acımasızdı:

[Anavatanın selameti için şu önemli tedbirlerin alınması gerektiğini düşündük: (1) Ordu siyasetin dışında tutulmalıdır (sağcı delegelerden gelen alkışlar, çığlıklar: 'Bravo!') (Not: Russkoe Slovo gazetesine göre:

solda heyecanlı bir dalgalanma ve gürültülü bağrışmalar: 'Bu bir karşı-devrimdir!'; oturma başkanının zili çalar). hem ordu, hem de cephe gerisi (sağdan yükselen haykırışlar: 'Doğru!' 'Bravo!'; solda homurdanmalar),(3) Askerlerin Haklarına İlişkin Bildirge yeniden gözden geçirilmelidir (sağdan gelen alkış ve bağrışmalar: 'Doğru!'; soldan yükselen uğultu) ve askerlerin görevlerine açıklık getiren bir deklerasyonla bütünlenmelidir (bağrışmalar: 'Bravo' 'Doğru söylüyor!'; alkışlar); (4) En sıkı önlemlere başvuru olarak ordu içinde disiplini arttırmak ve sağlamlaştırmak gerekir (gürültüler; sağdan yükselen bağrışmalar: 'Doğru!'); (5) Cephe gerisi ve cephe hattı birbirinden ayrılamaz bir bütündür ve ordunun savaş gücünün garantisi bu bütünlüktür; cephede disiplini güçlendirmek için gerekli görülen tüm tedbirlerin cephe gerisinde de uygulanması gerekir (bağrışmalar: 'Doğru!' 'Bravo!'); (6) yönetici personelin disiplini sağlamaya yönelik hakları yeniden düzenlenmelidir (sağdan gelen haykırışlar: 'Bravo!' 'Doğru!', alkış tufanı; solda gürültü ve ıslıklar); ordu liderlerine eksiksiz yetkiler tanınmalıdır (sağdan yükselen çığlıklar: 'Doğru!' ve alkışlar).

Cephede ölümcül sıkıntılara düşüldüğü bir tehlike anında, siyasi ve ekonomik dağılmanın sonucu olarak içeride tam bir çöküş yaşanması durumunda, ülkeyi nihai yıkımdan kurtarabilecek olan yegane şey, eli kolu dar parti ya da grup programları tarafından bağlanmamış (sağdan gelen bağrışmalar: 'Doğru!', alkışlar), her adım atışında kaygıyla dönüp birtakım komitelerin ve Sovyetlerin tepkisinin ne olduğuna göz atma zorunluluğu duymayacak (sağdan yükselen alkışlar ve 'Bravo!' sesleri) becerikli ve deneyimli kişilerin yönetiminde (bağrışmalar: 'Bravo! Bravo') olacak gerçekten güçlü bir hükümettir. Merkezi ve yerel düzeyde yalnızca bir tek iktidar olmalıdır. Devlet iktidarının merkezi ve yerel komitelerle Sovyetler tarafından gaspedilmesine derhal ve sert bir şekilde son vermek gerekir. (Not: Russkoe Slovo'da şunlar yazılır: Soldan protestolar yükselir, bağrışmalar duyulur: "Atın şunu dışarı! Karşı-devrimci!" (Sağdan gelen alkış tufanı).(67)]

Bundan sonra, solun temsilcilerinden Sovyet Başkanı Çekidze, solun uzun süre dinmek bilmeyen yoğun alkışları arasında konuşma yapma üzere kürsüye yürüdü. Kürsüye geldiğinde, salondan alkışlar ve 'Yaşasın devrimin lideri!' çığlıkları yükseldi: "Yurttaşlar! Biraz önce demokratik kurumların -ve İşçi ve Asker Vekilleri Sovyetleri Yürütme Komitesi, Köylü Vekilleri Sovyetleri Yürütme Komitesi gibi örgütlerin- derhal ilga edilmesi gerektiği öne sürüldü, buna rağmen sözlerime bu kurumlara değinerek başlamam gerektiği kanısındayım."(68)]

Çekidze'nin konuşmasını salondan yükselen 'şiddetli alkışlarla' tamamladığı yazılıyordu. Solcu delegelerle merkezin bir kısmı Yoldaş Çekidze'nin konuşmasını coşkulu alkışlarla karşılamışlardı.(69)

Moskova guberniası Zemstvo İdare Heyeti Başkanı'nın sağı temsilen yaptığı konuşma, yine Zemstvo'nun solcu temsilcisinin konuşmasıyla dengelenmişti.(70) Donanmanın sağcı temsilcisinin -Komutan Kallistov'un- konuşmasını(71) Donanma Merkez Komitesi temsilcilerinden biri olan Abramov'un yaptığı konuşma dengeliyordu.(72) Abramov, hazırladığı konuşma metninin dışına çıkarak General Kaledin'in sözlerine karşılık verdi:

[General Kaledin'in Kazaklar adına yaptığı, Asker ve İşçi Vekilleri Sovyetleri ile ordu içindeki askeri örgütlerin varlığına derhal son verilmesi talebini dile getirdiği konuşmaya bir yanıt olarak, biz bunun ancak ve ancak Rus donanmasının varlığının son bulması halinde başarılacak bir arzu olduğunu ilan ediyoruz.(73)

Konferansın sonlarına doğru, birlik ve devlete bağlılık açısından örnek olduğu düşünülen grubun, Kazakların içinde bile derin bir ayrılık olduğunu gün ışığına çıkaran bir olay yaşandı. Sovyet delegasyonundan genç Kazak subayı Nagaiev, emekçi Kazakların Kaledin'in arkasında olmadıklarını bildirdi. Cephedeki Kazakların Kazak liderlere güvenmediklerini söyledi. Bu doğrudu ve konferansın en acınası yanına işaret ediyordu. Gazetelerdeki raporlar konferansta yaşanan en fırtınalı görüntüyü aktarıyorlar: Sol Nagaiev'i çılginca alkışladı, 'Yaşasın devrimci Kazaklar!' çığlıkları işitildi. Sağdan öfkeli protestolar yükseldi: "Bunun hesabını vereceksiniz!" Subayların oturduğu sıralardan bir diğer ses işitildi: 'Alman marklarından ne haber!' Vatanseverliğin başvurduğu son argümanlar olan bu sözler, çaresizliğin bir ifadesi olmalarına karşın, bir bomba etkisi yarattılar. Bütün salonu cehennem bir uğultu kapladı. Oturdukları sıralardan ayağa fırlayan Sovyet delegeleri subayların oturduğu bölüme doğru ileri atılarak yumruklarıyla onları tehdit ettiler. 'Provokatörler!' diye bağırıyorlardı. Konferans başkanının zili sürekli çaldı. Bu an gerilimin kavgaya dönüşeceği bir an gibiydi.(74)]

Kerenski, kapanış konuşmasında anlaşmazlıkların üstünü örtebilmek için elinden geleni yaptı:

[Yurttaşlar, burada işittikleriniz çeşitli görüşlerin, çeşitli çıkarların uzlaştırılmasının ve meseleler hakkında ortak bir anlayışa varmanın çok güç, hatta bazen olanaksız olduğunu açıkça göstermiyor mu? Ortak iradeye ve ortak hedeflere varılabilmesi için içtenlikle çabalayan hükümetin yüz yüze bulunduğu muazzam güçlük işte budur. Burada dile getirilmiş olan düşünceleri özetlemeye girişmeyeceğim. Yalnızca, burada söylenmiş

olan her şeyin ülkenin çıkarları ve selameti adına rehberlik ve koordinasyon görevini yerine getiren Geçici Hükümet tarafından dikate alınacağını ifade etmek istiyorum. (Hararetli alkışlar). Her konuşmacı, kendi kavrayış ve bilincine göre, yalnızca ve yalnızca devletin, anavatanın çıkarlarını korumak, onun sıkıntılarına çare bulmak için konuştu ve hepimizin ortak kaygısı olan bizler için en yüce, değeri en ölçülemez olan ve herkesin anavatan olarak adlandırdığı varlığın bekasını koruma çağrısında bulundu.(75)]

Bu noktada, Şubat rejimi samimiyetsizliğinin zirvesine ulaşmış oluyordu. Yaşadığı zihinsel gerginliğin yüküne daha fazla dayanamayacak durumda olan Kerenski, melodram olarak nitelenebilecek umutsuz yakarılarla sözlerini tamamladı:

[Bırakın yüreğim duygusuz bir taş dönsün. Bırakın insanlara olan tüm inancım yitip gitsin. Bırakın düşlerimde insanların için besleyip büyüttüğüm çiçekler solsun ve ölsün. (Salondan yükselen çığlıklar: 'Hayır! Buna izin verme!') Bütün bu güzel duygularım bugün bu kürsü önünde küçümsenip aşağılandı, ayaklar altında çiğnendi. Şu halde onları ben de yüreğimden fırlatıp atacağım. Bu duygularıma bir son vereceğim. (Salondan yükselen çığlıklar: 'Bunu yapamazsın. Yüreğin bunu yapmana izin vermez!')

İnsanlarını çok seven bu yüreğin anahtarını suların dipsiz derinliklerine fırlatıp atacak ve yalnızca devletin bekasını düşüneceğim.(76)]

Moskova Devlet Konferansı'nı izleyen günler, Eylül başlarında Kerenski'nin bonapartist rejiminin istikrarsızlığın cisimleşmiş biçimi olduğunu söyleyen Lenin'in bu saptamasının ne kadar doğru olduğunu gösterdi.

[Tüm çabalar esas olarak gelişmelerin gerisinde kalmamaya, mevcut durumda ve sınıf mücadelesinin seyrinde ortaya çıkan değişimleri işçilere ve genel olarak emekçi halka mümkün olduğu ölçüde açıklamaya yöneltilmelidir. Partimizin başta gelen görevi hala budur; durumun son derece kritik olduğunu, her eylemin bir patlamayla sonuçlanabileceğini ve bu yüzden zamanından önce girişilmiş bir ayaklanmanın en büyük hasara yol açabileceğini halka anlatmamız gerekir. Aynı zamanda, söz konusu kritik durum -muhtemelen korkunç bir hızla- işçi sınıfını kontrol edilemez bir değişimin sonucu olarak ortaya çıkmış yeni bir durum içinde kendisini karşı-devrimci burjuvaziye karşı savaşmak ve iktidar kazanmak zorunluluğuyla yüz yüze bulacaktır.(77)]

* 10. Bölüm'e bkz.

* 13. Bölüm'e bkz.

* 12. Bölüm'e bkz.